

Asia: VN/2245/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 184 §n muuttamisesta

Vastaajan rooli ja toimiala. Valitse parhaiten kuvaava

1. Tekijä tai esittävä taiteilija (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

Kuvataide, valokuva, graafinen ala tai muotoilu

2. Sisältöteollisuus (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

3. Välittäjät (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

4. Työntekijä- tai työnantajaliitto

-

5. Kulttuuriperintöorganisaatio (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

6. Opetus- ja tutkimusalan organisaatio

-

7. Julkinen sektori

-

8. Kansalainen, kuluttaja tai muu loppukäyttäjä (ml. näitä edustavat yhdistykset ja organisaatiot) tai muu yhteisö

-

Yleistä. Valitkaa jokin näistä, ellei esityksestä ole tarkempaa lausuttavaa

Valitkaa jokin näistä, ellei esityksestä ole tarkempaa lausuttavaa. Jättäkää tällöin vastaamatta tätä seuraaviin kysymyksiin.

-

1. Kysymyksiä esityksestä kokonaisuudessaan

Esityksellä pyritään modernisoimaan tekijänoikeutta ja saattamaan se paremmin vastaamaan digitaalisen ajan vaatimuksia. Onko esitys kokonaisuudessaan oikeansuuntainen?

Ei. Perustelkaa halutessanne lyhyesti: [Ei, esitys ei ole yksityiskohtien osalta eikä kokonaisuudessaan oikeasuuntainen. Esitysluonnoksen perustelut ovat monin kohdin erittäin puutteelliset ja arvoväritteiset (esimerkiksi opetuspoikkeus, edelleen lähettäminen, arvokuilu). Esitettyjen muutosten vaikutukset käsitellään pintapuolisesti eikä tutkimus- tai kokemustietoon perustuvia arvioita ole, vaikka tietoa olisi monin kohdin tarjolla. Esityksen näkökulma on vallitsevasti käyttäjälähtöinen. Oikeudenhaltijoiden oikeuksia heikennetään monissa kohdin ratkaisevalla tavalla. Luonnos ehdottaa säädettäväksi opetuspoikkeuksen hyvin laajassa merkityksessä. Direktiivi ei ehdota tai edellytä tätä. Ehdotus poistaisi voimassa olevan tutkimusten ja sopimusten tasapainon, jonka puitteissa osapuolet voivat muuttaa lupakäytäntöjä tarpeiden muuttuessa. Luonnos jättää edelleen lähettämistä koskevan direktiivin edellyttämän harmonisoinnin tekemättä ja hämärtää primäärin lähettämisen ja edelleen lähettämisen. Esitys poikkeaa jyrkästi pohjoismaisesta tekijänoikeuden kehittämisen yhteisestä traditiosta, ja perustuu esimerkiksi arvokuilun osalta täysin erilaisiin valintoihin kuin Tanskassa ja Ruotsissa. Esitysluonnos on monin paikoin kirjoitettu liian yksityiskohtaiseksi. Ehdotamme useassa kohdassa, että esityksestä poistettaisiin osia, jotka eivät laintasoista säätelyä tarvitse. Kulttuuriperintölaitoksia ja sopimuslissenssiä koskevat ehdotukset ovat joiltain osin kannatettavia, mutta edellyttävät joitain jäljempänä esittämiämme korjauksia.]

Esityksessä pyritään saavuttamaan oikeudenmukainen tasapaino tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden, sisältöteollisuuden ja muiden kaupallisten toimijoiden sekä yhteiskunnan (ml. kulttuuriperintölaitosten, oppilaitosten ja kansalaisten ja loppukäyttäjien) etujen välillä. Onko esitys kokonaisuudessaan tältä osin oikeansuuntainen?

Ei. Perustelkaa halutessanne lyhyesti: [Ei, esitys kokonaisuudessaan ei ole oikeansuuntainen. Viittaamme edellisessä kysymyksessä esiin tuomaamme: Esitys ei ole tasapainossa. Keskeisten asiakokonaisuuksien, arvokuilun, opetuspoikkeuksen ja edelleen lähettämisen osalta, esitys on hyvin pitkälti käyttäjälähtöinen.]

Puuttuuko esityksestä kokonaan jotain sellaista, mistä olisi tarpeen säätää tässä yhteydessä? Mikä?

-

2. Kysymyksiä tekstin- ja tiedonlouhinnasta (TekL 13 b §, DSM-direktiivin 3 ja 4 artikla)

Tekijänoikeuslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 13 b § kappaleen valmistamisesta tiedonlouhintaa varten. Pykälällä pannaan täytäntöön DSM-direktiivin 3 artikla (tiedonlouhinta tieteelliseen tarkoitukseen) ja 4 artikla (tiedonlouhinta yleiseen tarkoitukseen). Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia.

3. Kysymyksiä teosten käytöstä opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14, 18, 19 a, 21, 50 c, 64 c §, DSM-direktiivin 5 artikla)

a. Teosten käyttäminen opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14 §:n 1 ja 4 momentti)

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Esityksen luonnoksessa ehdotetaan merkittävää, opetusalaan koskevaa rakenteellista muutosta. Muutos merkitsisi nykyisen, toimivan sopimuslisenssijärjestelmän purkamista, jota DSM-direktiivi ei ehdota eikä edellytä. Tämän myötä myös muun muassa visuaalisia teoksia saisi käyttää opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa laajasti, uuden tekijänoikeuden rajoituksen nojalla. Se katkaisisi perinteen, jonka puitteissa osapuolet voivat muuttaa lupakäytäntöjä hallitusti tarpeiden muuttuessa. Tekijänoikeudenhaltijoiden perusoikeuksien näkökulmasta muutosesitys ei ole oikeasuhtainen ja tasapainoinen.

Rajoitus muuttaisi teosten käyttötilanteet myös opettajille entistä epäselvemmäksi ja oikeudellisesti epävarmemmiksi. Esitys poistaisi markkinaa tukevan, lisenssinantajan ja teosten käyttäjän välisen asiakassuhteen. Esitys ei ole DSM- ja tietoyhteiskuntadirektiivien sallima rajoitus. Kuvasto esittää ratkaisuna, että sopimuslisenssi säilytetään ensisijaisena teosten käytön opetuksessa mahdollistavana keinona. Sopimuslisenssiä täydentämään säädetään opetuksen havainnollistamista koskeva, direktiivin mukainen rajoitussäännös siltä osin, kun saatavilla ei ole lisenssiä.

Kuvasto yhtyy yllä sanotun lisäksi Kopiosto ry:n lausuntoon, jossa selvitetään tarkemmin esitetyn muutoksen haitallinen vaikutus niin tekijänoikeuden haltijoille kuin suojattujen aineistojen käyttäjille.

b. Opetuksessa käytettävät kokoomateokset (TekL 18 §)

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia.

Ei ole oikeasuhtaista ja tasapainoista säätää tekijänoikeuden rajoituksesta, jolla voitaisiin koota materiaalia kaiken tyyppisistä teoksista tai niiden osista ja jakaa niitä avoimesti verkkosivuilla opetuskäyttöön. Esitys mahdollistaisi useammasta teoksesta opetuskäyttöön kootun kokonaisuuden julkaisemisen ja välittämisen avoimesti verkossa kaikkien saataville. Verkkojulkaisuun voisi ottaa mistä tahansa teoksesta otteita ja tekstiin liittyviä kuvia. Tällainen avoin yleisön saataville saattaminen on ristiriidassa teosten tai muun suojatun aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa ja haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja kohtuuttomasti. DSM direktiivi ei salli näin laajaa rajoitusta.

Kuvasto yhtyy tarkempien perustelujen osalta Kopiosto ry:n lausuntoon.

c. Korvausta hallinnoiva yhteishallinnointiorganisaatio (TekL 19 a §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

d. Julkinen esittäminen (TekL 21 §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

e. Opetuskäyttöä koskevan rajoituksen alueellinen soveltaminen (TekL 64 c §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

4. Kysymyksiä kulttuuriperinnön säilyttämisestä (TekL 16.1 §, 16 d ja 16 e §, DSM-direktiivin 6 artikla)

Tekijänoikeuslain 16 §:n 1 momentissa säädettäisiin yleisölle avoimen yleishyödyllisen kirjaston, arkiston tai museon oikeudesta valmistaa kappaleita omissa kokoelmissaan olevasta teoksesta kulttuuriperinnön säilyttämistä varten. Nykyistä 16 d ja 16 e §:ää muutettaisiin niin, että valtioneuvoston asetuksen sijasta arkistoja, kirjastoja ja museoita koskevien säännösten organisatorisesta soveltamisalasta säädettäisiin jatkossa tyhjentävästi 16 e §:ssä. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Esitys laajentaa niiden kulttuuriperintölaitosten piiriä, jotka voivat sopimuksella tai rajoituksella käyttää teoksia.

Se koskee myös vain verkossa olevia toimijoita. Jotta esitystä ja sen vaikutusta voisi arvioida, tulee jatkovalmistelussa tehdä tarkemmin selväksi, mitkä uudet laitokset tulisivat laajennuksen myötä säännöksen piiriin.

5.1. Yleisiä kysymyksiä, jotka liittyvät kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöön kulttuuriperintölaitoksissa

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käytöstä kulttuuriperintölaitoksissa säädettäisiin 16 g – 16 j §:ssä. Käytön piiriin voisi kuulua ainoastaan kulttuuriperintölaitosten kokoelmiin kuuluvia teoksia. Valmistelussa on lähdetty siitä, että direktiivin salliman ”kaupallisesta jakelusta poistuneen teoksen (tai teosjoukon)” käytön tavoitteena on varmistaa, että sopimuslisenssin tai tekijänoikeuden rajoituksen nojalla tapahtuvalla käytöllä ei olisi merkittäviä kielteisiä vaikutuksia teosten kaupallisiin markkinoihin. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miten direktiivin käsite tulisi ymmärtää?

Yhdymme käsitykseen periaatetasolla.

Kulttuuriperintöorganisaatioita koskeva kokonaisuus on kuitenkin ongelmallinen pyrkiessään säätelemään samoin järjestelyin keskenään erilaisia laitoksia ja teosmarkkinoita. Asiakokonaisuuteen liittyy kuvataiteen alkuperäisten teoskappaleiden käyttöä koskien erityispiirteitä, joita on tarkasteltava valmistelussa lähemmin, jotta esitetyn sopimuslisenssin ja rajoituksen vaikutus näiden teosten osalta olisi ymmärrettävä ja selvä.

Koska käsite "kaupallisesta jakelusta poistunut teos (tai teosjoukko)" soveltuu huonosti kuvataiteen teoksiin, esitämme, että kuvataiteen alkuperäisteokset suljetaan kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia koskevan rajoitussäännöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

b. Ehdotetun 16 g §:n mukaan kulttuuriperintölaitoksen kokoelmissa olevan teoksen tai teosten joukon saisi sopimuslisenssin nojalla saattaa yleisön saataviin maantieteelliset rajat ylittävästi (64 d §). Yhdyttekö siihen, että on tarkoituksenmukaista, että yhteishallinnointiorganisaatio tekee arvioinnin siitä, voidaanko käyttöluva teokseen myöntää siten, ettei sillä olisi haitallista vaikutusta käyttöluvan kohteena olevan teosjoukon kaupallisiin markkinoihin? Jos ette, kenen tulisi tehdä tämä arvio ja millä perustein arvio tulee tehdä?

Kysymys ei rajoitu vain tähän kyseiseen sopimuslisenssiin. Yhteishallinnointiorganisaatio tarkastelee lisensoinnissaan kaikissa tilanteissa, esimerkiksi käyttöluvan ulottuvuutta ja ehtoja määrittellessään, samalla sitä, voiko lisensoinnilla olla haitallista vaikutusta käyttöluvan kohteena olevien teosten kaupallisiin markkinoihin. Tämä tehtävä sopii ja kuuluu luontevasti yhteishallinnointiorganisaatiolle. Ei ole tarpeellista säätää asiasta lain tasolla.

c. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttämisestä tekijänoikeuden rajoituksen nojalla eräissä tapauksissa säädettäisiin 16 h §:ssä. Pykälässä asetetaan tietyt kriteerit, joiden täytyessä teoksen voidaan katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta, ellei tiedossa ole, että teos on edelleen kaupallisessa jakelussa. Kriteerien tavoitteena on helpottaa sen arvioimista, milloin teoksen voidaan (yleensä) katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta. Onko säännöksistä apua sen arvioimisessa, millä edellytyksin teoksia saa käyttää tekijänoikeuden rajoituksen nojalla?

Ei

d. Ehdotetun 16 j §:n mukaan pääasiallinen vastuu tietojen ilmoittamisesta Euroopan immateriaalioikeusvirastoon olisi kulttuuriperintölaitoksilla. Kielto-oikeuden käyttämisestä voisi ilmoittaa myös yhteishallinnointiorganisaatio. Ehdotukseen ei sisälly säännöksiä ns. yhteispisteestä (Contact Point), joka päättäisi, mitkä organisaatiot voivat käyttää Euroopan immateriaalioikeusviraston kaupallisesta

jakelusta poistuneita teoksia koskevaa tietokantaa. Tarvitaanko Suomessa tällaista yhteispistettä ja jos tarvitaan, minkä tahon tulisi hoitaa tehtävä?

-

5.2. Tarkemmat pykäläkohtaiset kannat TekL 16 g - 16 j sekä 64 d §:stä

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen sopimuslisenssin nojalla (TekL 16 g §)

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Kulttuuriperintöorganisaatioita koskeva kokonaisuus on ongelmallinen pyrkiessään säätelemään samoin järjestelyin keskenään erilaisia laitoksia ja teosmarkkinoita. Asiakokonaisuuteen liittyy kuvataiteen alkuperäisten teoskappaleiden käyttöä koskien erityispiirteitä, joita on valmistelussa vielä lähemmin tarkasteltava, jotta esitetyn sopimuslisenssin ja rajoituksen vaikutus näiden teosten osalta olisi ymmärrettävä ja selvä.

Kuvataiteen osalta esitys näyttäisi asettavan taiteilijat eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, millä perusteella teos on kokoelmaan päätynyt.

Direktiivin johtolauseessa 31 todetaan, että kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten saatavuuden edistämiseen on ensisijaisesti käytettävä yhteishallinnointiorganisaatioiden tarjoamia lisensointiratkaisuja. Toisaalta johtolauseessa 35 korostetaan oikeudenhaltijan tahdon ensisijaisuutta sopimuslisenssiin tai kaupallisesta levityksestä poistunutta teosta koskevaan rajoitukseen nähden. Oikeudenhaltijalla tulee aina olla mahdollisuus päättää teoksen käytöstä, vaikka teos olisi poistunut kaupallisesta jakelusta.

On huomattava, että kuvataiteen teoksen tekijänoikeudelle voi syntyä huomattavakin arvo, vaikka itse teoskappaleita ei olisi koskaan myyty. Syyt sille, että kuvataiteen teoksen kappale päätyy museon kokoelmaan olematta koskaan kaupallisella teoskappalemarkkinalla, ovat moninaiset, eivätkä välttämättä ilmennä teoksen tekijänoikeudellista arvoa. Kuvataiteen kohdalla teoksen tulkitseminen kaupallisesta jakelusta poistuneeksi sen johdosta, että teosta ei ole aikaisemmin julkaistu, tai sen johdosta, että teoskappale ei ole koskaan vaihtanut omistajaa rahaa vastaan (esimerkiksi lahjoitettu tai deponoitu museoon) olisi ristiriidassa sekä kuvataidekentän tosiasioiden että direktiivin tarkoituksen kanssa.

Kuvataiteen teokset eivät koskaan varsinaisesti poistu kaupallisen jakelun piiristä. Taidemarkkinalla ei ole sellaista tunnistettavaa mekanismia, jolla teos poistuisi kaupallisen hyödyntämisen piiristä eikä kaupallisesta jakelusta poistumiselle ei ole määriteltävissä yleisesti päteviä kriteerejä. Toisaalta esitetyn 16 h §:n kriteeri "...kokonaisuutena arvioiden..teosten voidaan olettaa poistuneen kaupallisen jakelun piiristä eikä tiedossa ole, että teos on kaupallisessa jakelussa.." on ainakin

kuvataiteen teosten kohdalla liian väljä. Näin ollen kaupallisesta jakelusta poistumisen käsitettä ei lähtökohtaisesti tulisi soveltaa kuvataiteen alkuperäisteoksiin.

Esityksen perustelujen mukaisesti kulttuuriperintölaitos arvioisi sen, milloin teos on poistunut kaupallisesta jakelusta. Yllä todettuun viitaten on kysymyksenalaista, onko kulttuuriperintölaitoksella (tai muullakaan taholla) kaikissa tapauksissa edellytykset tehdä tämä arvio silloin kun kyse on kuvataiteen teoksista.

Sopimuslisenssin on syytä jatkossakin lähtökohtaisesti kattaa kulttuuriperintöorganisaatioiden kokoelmissa olevat kuvataiteen alkuperäisteokset riippumatta siitä, omistaako museo teokset vai sisältyvätkö ne kokoelmaan muulla perusteella, kuten deponoinnin kautta. Ehdotamme, että tämä asia selvennetään vähintään esityksen perusteluissa. Yllä kuvatuilla perusteilla esitämme myös, että kuvataiteen alkuperäisteokset suljetaan kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia koskevan rajoitussäännöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Näkökulmaa vielä vaihtaen muistutamme, että direktiivi (8 artikla) koskee ainoastaan kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia. Kansallista lakia ei tältä osin voi säätää muihin teoksiin. Näitä kulttuuriperintölaitoksen kokoelmissa olevia teoksia koskee jatkossakin Tekijänoikeuslain 16 d pykälän sopimuslissenssisäännös, jonka nojalla niistä voidaan valmistaa kappaleita ja välittää yleisölle.

On tärkeää, että alalla ymmärretään ja kyetään erottamaan toisistaan muutetun tekijänoikeuslain 16 d §:n ja nyt säädettävien 16 g ja 16 h §:ien sovellusalueet.

Lopuksi toteamme että esitetystä säännöksessä on kolme kohtaa, joita pidämme tarpeettomina ottaa lakiin.

1.Yleisön saataville saattaminen ja teoskappaleen valmistaminen

16 g § 2 momentissa todetaan, että ”lupa sisältää oikeuden käyttää myös 16 §:n rajoituksen nojalla valmistettua teoskappaletta.” Lainkohdan perusteluissa todetaan, että ”ei voida edellyttää, että laitos digitoi aikaisemmin aineiston säilyttämisen turvaamiseksi valmistetun teoksen kappaleen uudelleen” ja ”kyseistä kappaletta voitava käyttää teoksen yleisön saataviin saattamiseen sopimuslissenssin perusteella”.

On lähtökohtaisesti selvää, että rajoitussäännöksen nojalla valmistettua teoskappaletta ei saa käyttää muuhun kuin rajoituksessa mainittuihin tarkoituksiin. Tässä tilanteessa ainakaan Kuvasto ei

edellyttä, että teos tulisi uudestaan digitoida. Kyse on vain teoskappaleen valmistamista koskevasta luvasta, joka voi kattaa mainitun jo valmiin teoskappaleen käytön.

Säännös problematisoi mielestämme selvää asiaa, eikä sillä ei ole tosiasiallista merkitystä.

2. Edustuksen uudelleenarviointi

Esitetyn 16 g §:n 3 momentin mukaan, jos yhteishallinnointiorganisaatio katsoo, ettei se ole riittävän edustava tietyn teosjoukon osalta, sen tulee ilmoittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle tästä, jolloin näiden teosten osalta käyttöön tulevat edustamattomia teoksia koskevat rajoitussäännökset.

Säännös ei ole tarpeellinen. Tätä asiaa koskeva ohjaus voidaan mielestämme (tarvittaessa) ottaa mukaan sopimuslissensijärjestön hyväksymispäätökseen, joka päätös muutenkin sisältää tarkempia ohjeita ja määräyksiä sopimuslissenssejä koskien.

3. Käyttöluvan haitallisuuden arviointi

Esityksen 16 g §:n 2 momentin 2 kohdan säännöksen mukaan sopimuslissensijärjestö voi myöntää käyttöluvan, jos järjestö on edustava käyttöluvan kohteena olevaan teosjoukkoon nähden ja arvioi, että käyttöluvalla ei ole haitallista vaikutusta käyttöluvan kohteena olevaan teosjoukkoon kuuluvien teosten kaupallisiin markkinoihin.

Yhteishallinnointiorganisaatio toimii oikeudenhaltijoiden mandaatilla ja tarkastelee lisensoinnissaan kaikissa tilanteissa, esimerkiksi käyttöluvan ulottuvuutta ja ehtoja määritellessään, samalla sitä, voiko lisensoinnilla olla haitallista vaikutusta käyttöluvan kohteena olevien teosten kaupallisiin markkinoihin. Tämä tehtävä sopii ja kuuluu luontevasti yhteishallinnointiorganisaatiolle.

Ei ole kuitenkaan tarpeellista säätää asiasta lain tasolla.

b. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen rajoituksen nojalla eräissä tilanteissa (TekL 16 h)

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Merkitsimme "vastustamme" koska yllä ei ole vaihtoehtoa "kannatamme muutettuna".

Muutoin viittaamme soveltuvin osin yllä kohdassa a. sanottuun.

Lisäksi ehdotamme että

1. Kokoelmien käyttöä sopimuslissenssin tai rajoituksen nojalla koskevat kohdat rajoitetaan koskemaan julkistettuja teoksia.
2. Yksityishenkilöiden julkistamattomien teosten, jotka ovat päätyneet arkistoon, käytön aloittamisen aikaraja olisi 25 vuotta siitä vuodesta, jolloin teos luovutettiin kokoelmaan. Esitysluonnoksen 5 vuoden aikaraja on tältä osin aivan liian lyhyt.

Sikäli kun kyse on laitokseen muulla perusteella kuin myynnillä päätyneestä (esimerkiksi deponoidusta) kuvataiteen teoksesta, ei yllä sanotun perusteella kuitenkaan sovelleta rajoitusta vaan sopimuslissenssiä - eikä siten käytön aloittamiselle ole myöskään tältä osin aiheellista asettaa aikarajaa.

c. Kielto-oikeuden käyttäminen (TekL 16 i §)

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Kielto-oikeuden peruslähtökohdat tulee säilyttää ennallaan.

Kuvataiteen kohdalla kysymys kielto-oikeudesta tulee suhteuttaa yllä kohtiin a. ja b. antamiimme kommentteihin.

d. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöä koskevien tietojen rekisteröinti (TekL 16 j §)

Kannatamme sellaisenaan

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

6. Kysymyksiä sopimuslissenssijärjestelmästä (TekL 26 §, DSM-direktiivin 12 artikla)

a. DSM-direktiivin 12 artiklassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää vaikutukseltaan laajennetusta kollektiivisesta lissensioinnista. Suomessa hyödynnettäisiin tämä kansallinen liikkumavara säilyttämällä tekijänoikeuslain 26 §:ssä säädetty sopimuslissenssijärjestelmä. Pykälää ehdotetaan kuitenkin direktiivin perusteella tarkennettavaksi. Samassa yhteydessä tehtäisiin eräitä teknisiä ja rakenteellisia muutoksia pykälään. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Esitys sinällään on hyväksyttävissä, mutta perusteluissa on tarpeettomia ja osin virheellisiä kohtia.

Sopimuslisenksi on oikeuksien hallinnoinnin muoto eikä tekijänoikeuden rajoitus. Sopimuslisenksi perustuu ytimeltään sopimusvapauteen eikä siten ole perusteltua kuvata sopimuslisenksiä rajoitukseksi.

Ehdotamme, että esitysluonnoksen sivulla 19 oleva kuvaus sopimuslisenksin, tekijänoikeuden rajoituksen ja oikeudenhaltijan kiello-oikeuden suhteesta toisiinsa poistetaan.

b. DSM-direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a-alakohdassa edellytetään yhteishallinnointiorganisaation olevan valtuutustensa perusteella riittävän edustava lisenssin kohteena olevien teosten oikeudenhaltijoiden ja oikeuksien suhteen. Miten riittävä edustavuus varmistetaan, ja miten sitä tulisi arvioida sopimuslisenksiorganisaation hyväksymisen yhteydessä?

Esitysluonnoksen ”riittävä edustus nimenomaisten kirjallisten valtakirjojen perusteella Suomessa käytettyjen teosten tietyn alan tekijöiden osalta sopimuksen kohteena olevan teostyyppin ja oikeuksien alueella” on mielestämme asiallinen perusta arvioinnille.

c. Olennaisimmat muutokset 26 §:ssä koskivat direktiivin 12 artiklan mukaista velvoitetta tiedottaa tekijöille sopimuslisenkseistä, tekijän oikeudesta hakea korvausta sekä kiello-oikeuden käyttämisestä. Ehdotus perustuu siihen, että yhteishallinnointiorganisaatiot itse esittävät suunnitelman siitä, miten tekijöille (ja erityisesti ns. ”ulkopuolisille tekijöille”) tiedotetaan direktiivin edellyttämistä asioita. Näin tarvittavat toimenpiteet pysyisivät oikeasuhtaisina tekijöiden etua ajatellen. Onko tämä lähtökohta perusteltu, vai tulisiko tiedottamisesta säätää tarkemmin laissa ns. ”ulkopuolisten tekijöiden” oikeuksien turvaamiseksi? Jos pitäisi säätää tarkemmin, mitä velvoitteita tulisi asettaa?

7.1. Alkuperäinen lähetystoiminta

Pykäliin ehdotetaan muutoksia, joiden tavoitteena on selkeyttää nykyisiä, varsin vaikeaselkoisina pidettyjä säännöksiä. Lisäksi ehdotuksella pantaisiin täytäntöön verkkolähetysdirektiiviä siten, että 25 f §:ssä alkuperäiseen lähetystoimintaan rinnastettaisiin lähettäjäyrytysten verkko-oheispalvelut (esim. YLE Areena) ja 64 b §:ään tehtävällä muutoksella varmistettaisiin, että alkuperäiseen lähetystoimintaan hankitut oikeudet kattavat myös radiolähetysten sekä television uutis- ja ajankohtaisohjelmien lähettämisen EU:n alueella, ellei toisin ole sovittu. Verkkolähetysdirektiivin 8 artiklan säännökset, jotka koskevat oikeuksien hankkimista silloin, kun lähettäjäyryitys ei oman toimintansa puitteissa itse lainkaan lähetä lähetystä, vaan sen tekee jakelijayryitys, ehdotetaan sisällytettäväksi alkuperäistä lähetystoimintaa koskevaan 25 f §:ään. Direktiivi mahdollistaa sen, että tällaisissa tapauksissa voidaan nojautua samankaltaiseen lisensointimalliin kuin edelleenlähetyksen yhteydessä. Valmistelussa on arvioitu, että Suomessa ei esiinny direktiivin 8 artiklassa tarkoitettuja tilanteita, eikä siten ole pidetty tarpeellisena käyttää hyväksi direktiivin tarjoamaa mahdollisuutta, että tarvittavia oikeuksia voitaisiin hankkia

pakollista kollektiivista hallinnointia koskevan sääntelyn perusteella yhteishallinnointiorganisaatiolta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Viittaamme seuraavassa kohdassa 7.2. antamaamme vastaukseen.

7.2. Radio- ja televisio-ohjelmien edelleenlähettäminen

Tekijänoikeuslain 25 h §:ssä säädetään radio- ja televisiolähetysten samanaikaisesta ja muuttamattomasta edelleenlähettämisestä. Säännöksillä virtaviivaistetaan lisensiointimarkkinoiden toimintaa tilanteessa, jossa oikeuksien hankkiminen voisi muuten olla haastavaa. Ehdotetuilla säännöksillä pantaisiin täytäntöön verkkolähetysdirektiivin säännökset ja selkeytettäisiin edelleenlähettämistä koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan, että myös lähettäjäyriyten verkko-oheispalveluiden edelleen lähettäminen olisi mahdollista hankkimalla tarvittavat oikeudet yhteishallinnointiorganisaatiolta sekä edellyttäen, että myös lähettäjäyriyksen suostumus on saatu. Taustalla on se, että verkko-oheispalveluihin usein estetään pääsy asettamalla teknisiä esteitä, ns. maarajoituksia. Esimerkiksi Ruotsin SVT:n kanavien edelleenlähettämiseen on mahdollista hankkia oikeuksia keskitetysti, mutta tämä ei ole koskenut SVT:n verkko-oheispalveluita. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Esitämme, että HE luonnos palautetaan verkkolähetysdirektiivin osalta uudelleen valmisteluun.

Direktiivi tulee saattaa voimaan niin, että sen tarkoitus toteutuu.

Televisiokanavien edelleen lähettäminen on pitkälti teosten varaan rakentuvaa liiketoimintaa. Edelleen lähettämistä ei kannata oikeudellisesti häivyttää konstruomalla se alkuperäiseksi lähettämiseksi vastoin sen tosiasiallista luonnetta ja kansainvälisiä sopimuksia.

Kuvasto viittaa yksityiskohtien osalta Kopiosto ry:n lausuntoon.

8.1. Tekijän korvausoikeus ja korvausten kohtuullistaminen

Esitys sisältää muutoksia tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden aseman parantamiseksi hyödyntämissopimuksissa. DSM-direktiivin 18 artiklassa säädetään yleisestä periaatteesta, jonka mukaan tekijä tai esittävä taiteilija on oikeutettu asianmukaiseen korvaukseen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä, ja 20 artiklassa korvausta koskevan sopimusehdon sovittelusta muuttuneista olosuhteista johtuen. Voimassa olevan tekijänoikeuslain 29 §:ssä säädetään (direktiiviä laajemmin) kohtuuttoman sopimusehdon sovittelusta, ja pykälän perusteella on mahdollista kohtuullistaa niin alun

perin kohtuutonta sopimusehtoa kuin reagoida muuttuneista olosuhteista johtuvaan kohtuullistamistarpeeseen. Näin ollen ehdotetaan vain huomioon otettavien kriteerien laajentamista vastaamaan paremmin direktiivissä lueteltuja arviointikriteerejä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.2. Tekijän oikeus selvitykseen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä

Ehdotetun tekijänoikeuslain 30 §:n tarkoituksena on turvata tekijälle mahdollisuus saada tietoa teoksen kaupallisesta hyödyntämisestä. Kysymys on uudesta, pakottavasta säännöksestä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.3. Tekijän oikeus perua oikeudenluovutus

Ehdotetussa 31 §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta perua oikeudenluovutus, mikäli teosta ei ole hyödynnetty laissa säädetyssä ajassa. Kysymys on pakottavasta säännöksestä, mistä johtuen nykyiset tahdonvaltaiset, teostyyppikohtaiset säännökset poistettaisiin tekijänoikeuslaista. Ainoana poikkeuksena olisivat elokuvateoksia koskevat säännökset, jotka säilyisivät ennallaan, mutta muuttuisivat pakottaviksi. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.4. Kustannussopimuksia koskevasta erityissäätelystä

Ehdotetussa 35 – 37 §:ssä säädettäisiin kustannussopimuksista. Säännöksiä on muutettu tavoitteena modernisoida voimassa olevia kustannussopimuksiin liittyviä säännöksiä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.5. Tekijän oikeus rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli

Ehdotetussa 38 §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.6. Esittävän taiteilijan yksinoikeuden laajentaminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tekijänoikeuslain 45 §:ää siten, että kuvatallenteelle tallennetun esityksen tekijänoikeudellinen suoja laajenisi vastaamaan lähtökohtaisesti äänitallenteelle tallennetun esityksen oikeuksia. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.7. Tekijänoikeuksista vapaista (public domain) teoksista otetut valokuvat (TekL 49 a §, DSM-direktiivin 14 artikla)

Valokuvaajan lähioikeutta ehdotetaan kavennettavaksi siten, että valokuva teoksesta, jonka suoja-aika on päättynyt, ei tulisi valokuvaajan lähioikeussuojan piiriin. Tavoitteena on varmistaa, että toisella suojamuodolla ei voida estää tekijänoikeudesta vapaiden (public domain) teosten käyttämistä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

9.1. "Lyhyet otteet"

DSM-direktiivin 15 artiklan mukaisesta lehtikustantajan lähioikeudesta säädettäisiin tekijänoikeuslain 50 §:ssä. Uudella lähioikeudella suojattaisiin lehtikustantajan oikeutta määrätä lehtijulkaisun saattamisesta yleisön saataviin tietoverkoissa tietoyhteiskuntapalvelun tarjoajan toimesta. Direktiivissä suojan kohde jää jokseenkin avoimeksi, ja suojan kohde on rekonstruoitu siten, että se mahdollisimman hyvin kattaisi sellaiset käyttömuodot (käyttö uutisseuranta- ja uutiskoostepalveluissa), joita direktiivissä on tavoiteltu. Eräänä haasteena on kysymys siitä, miten tulisi suhtautua direktiivin säännökseen, jonka mukaan suojan piiriin eivät kuulu "erittäin lyhyet otteet tai yksittäiset sanat". Direktiivissä ei määritellä tarkkaa rajaa sille, minkälaiset otteet ovat sallittuja, eikä sellaista aseteta myöskään 50 §:ssä. Sen sijaan säännöksessä lähtökohtana on, että myös epäolennaisten otteiden toistuva käyttö voi loukata tekijänoikeutta, ja sen perusteella on ehdotettu sanamuotoa, joka vastaa nykyistä tietokantasuojaa (tietokantadirektiivissä on vastaavanlainen konstruktio, eli myös tietokannan epäolennaisten osien toistuva käyttö voi kuulua yksinoikeuden piiriin). Valmistelun aikana työpajoissa toivottiin, että ainakin otsikko olisi laissa säädetty "vapaaksi". Jos pidätte tarpeellisena, että laissa säädetään tietty sana- tai merkkimäärä, jonka käyttö olisi

aina sallittua, niin minkä pituinen sana- tai merkkimäärän tulisi olla? Miten vastaavasti määriteltäisiin muiden suojan kohteiden (esim. valokuva tai audiovisuaalinen aineisto) osalta sallitun käytön määrä?

9.2. Lehden toisintaminen toisessa sanoma- tai aikakauslehdessä (voimassa oleva TekL 23 §)

Valmistelussa on arvioitu, että voimassa olevan TekL 23 §:n säilyttäminen ei ole mahdollista, sillä siinä on olennaisesti kysymys sanoma- tai aikakauslehden kilpailijan (toisen sanoma- tai aikakauslehden taholta, joka on samalla myös tietoyhteiskunnan palvelu) oikeudesta toisintaa sanoma- tai aikakauslehdessä julkaistu artikkeli, joka lienee lähtökohtaisesti laajempi kuin ”erittäin lyhyt ote tai yksittäiset sanat”. Yhdyttekö tähän arvioon? Jos ette, millä perusteella tulisi katsoa, että kilpaileva sanoma- tai aikakauslehti ei käytä hyväkseen sanoma- tai aikakauslehden tekemiä investointeja sisällöntuotantoon, jonka johdosta uutisartikkelin toisintaminen olisi sallittua suoraan lain nojalla, kun sen sijaan vastaavan pituisen otteen käyttäminen esimerkiksi uutiskooste- tai uutisseurantapalvelussa olisi kiellettyä?

9.3. Internetin hakupalvelut

Direktiivin 15 artiklassa tai sen esitöissä ei ole mainintaa siitä, että sanoma- ja aikakauslehden lähioikeudella olisi vaikutusta internetin hakupalveluihin (esim. Google hakupalvelu, Bing, Ecosia ym). Lähtökohtaisesti voidaan katsoa, että direktiivillä ei ole tarkoitettu olevan vaikutusta hakupalveluiden toimintaan ja että direktiivissä olevaa viittausta siihen, että linkittäminen ei kuulu yksinoikeuden piiriin, voidaan tulkita samansuuntaisesti. Toisaalta direktiivissä ei nimenomaisesti myöskään suljeta pois tämänkaltaisia tietoyhteiskuntapalveluiden tarjoajia yksinoikeuden soveltamisalasta. Onko sanoma- tai aikakauslehden lähioikeussuojan yhteydessä tarpeen ottaa kantaa hakupalveluiden toimintaan? Jos on, miten asiaan tulisi ottaa kantaa esityksessä?

9.4. Tekijöiden osuus lehtikustantajan saamista korvauksista

Ehdotuksen (ja DSM-direktiivin) mukaan tekijällä on oikeus asianmukaiseen osuuteen lehtikustantajan saamista korvauksesta. Tulisiko tekijöiden osuutta määritellä tarkemmin laissa? Jos katsotte, että tekijöiden osuus korvauksesta tulee määritellä, tulisiko sen olla prosenttiosuus vai jotain muuta? Minkä suuruinen osuus?

9.5. Tarve sopimuslisenssisäännökselle tekijöiden korvausosuuden hoitamiseksi

Sanoma- ja aikakauslehdet sisältävät suuren määrän eri aineistoja. Jotta lehtikustantajat välttyisivät neuvottelemasta kunkin tekijänoikeuden haltijan kanssa erikseen asianmukaisista korvauksista, voi olla molemmille osapuolille helpompaa, että asia hoidettaisiin sopimuslisenssisäännöksellä joka mahdollistaisi sen, että lehtikustantaja voisi neuvotella yhteishallinnointiorganisaation kanssa keskitetysti korvausosuudesta ja korvaukset tilitettäisiin organisaation kautta tekijänoikeuden haltijoille. Pitäisikö lakiehdotukseen lisätä asiaa koskeva sopimuslisenssisäännös? Voitte halutessanne perustella kantaanne lyhyesti vastauksenne yhteydessä.

-
Jos yllä oleva vastauskenttä loppui kesken, voitte jatkaa tässä.

9.6. Sanoma- tai aikakauslehden lähioikeussuoja - arvio ehdotetusta TekL 50 §:stä kokonaisuudessaan

Arvioikaa nyt ratkaisua kokonaisuudessaan. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-
Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja tai muutosehdotuksia

10.1. Onko ratkaisussa riittävästi huomioitu eri perusoikeuksien välistä tasapainoa?

Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajien vastuusta säädettäisiin tekijänoikeuslain uudessa 6 a luvussa. Sen mukaan verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja olisi vastuussa tekijänoikeuden loukkauksesta, joka aiheutuu siitä, että sisällön tuottaja (direktiivissä käytetään ilmaisua ”käyttäjä”) on tallentanut palveluun aineistoa, joka loukkaa tekijänoikeutta. Palvelun tarjoaja ei kuitenkaan olisi vastuussa tekijänoikeuden loukkauksesta, jos palvelun tarjoaja on ryhtynyt asianmukaisiin ja oikeasuhtaisiin toimenpiteisiin luvan hankkimiseksi tekijältä tai estänyt tekijän tai tämän puolesta toimivan pyynnöstä pääsyn tekijänoikeutta loukkaavaan aineistoon. Direktiivin mukaisilla säännöksillä vahvistetaan tekijänoikeuden toimeenpanoa verkkosisällönjakopalveluissa ja tekijän mahdollisuutta määrätä teoksestaan. Direktiivin vaatimusten mukaisesti säädettäisiin siitä, miten tulisi välttää sitä, että estetään pääsy tekijänoikeutta loukkaamattomaan aineistoon, sekä keinoista, joilla direktiivin vaatimusten mukaisesti parannetaan sisällön tuottajien oikeusturvaa. Direktiivin sääntely on hyvin perusoikeusherkkää ja direktiivin toimeenpanossa on otettava huomioon tekijöiden omistusoikeus, palvelun tarjoajien elinkeinovapaus ja sisällön tuottajien sananvapaus. Direktiivin toimeenpanossa on pyritty perusoikeusmyönteiseen ja eri perusoikeuksien välistä tasapainoa huomioivaan täytäntöönpanoon. Onko tässä tavoitteessa onnistuttu yleisellä tasolla? Ellei, millä perusteella katsotte, että ehdotettu sääntely on perusoikeuksien vastainen?

-
Tässä voitte perustella tarkemmin. Perustelkaa mielellään viittaamalla siihen perustuslakivaliokunnan, EU-tuomioistuimen tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuun, johon tukeudutte. Kertokaa myös, miten esitystä tulee mielestänne korjata, ja perustelkaa muutosehdotukset perusoikeuksien toteutumisen kannalta.

10.2. Sananvapautta koskevien tekijänoikeuden rajoitusten vahvistaminen (uusi TekL 23 §)

Ehdotetussa uudessa 23 §:ssä säädettäisiin oikeudesta käyttää teosta toisessa teoksessa, eli tarkemmin sanottuna mahdollisuudesta käyttää teosta karikatyyrissä, parodiassa ja pastississa sekä teoksen

satunnaisesta sisällyttämisestä toiseen teokseen. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Kannatamme ensisijassa 23 §:n poistamista, toissijaisesti kannatamme muutettuna.

DSM-direktiivin 17 artiklan 7 kohta ei edellytä uusia rajoitussäännöksiä kansalliseen lakiin. Ehdotettu 23 §:n 2 momentti (teoksen satunnainen sisällyttäminen) ei ole 17 artiklan 7 kohdan edellyttämä rajoitus. Tämä uusi rajoitus tulee poistaa esityksestä. Tekijänoikeuslainsäädännössä ei ole tarpeellista säätää parodiaa, karikatyyriä ja pastissia koskevasta rajoitussäännöksestä. Jos näin kuitenkin tehdään, tulee perusteluissa todeta, että karikatyyrissä, parodiassa ja pastississa tulee aina huomioida tekijän moraaliset oikeudet sekä henkilöiden yksityisyyden ja kunnian suoja.

Haluamme myös tuoda esiin, että nykyinen kuvataiteen teoksia koskeva tekijänoikeuslain 25 §:n rajoitus koskien teoksen toisarvoista käyttöä on Kuvaston pitkäaikaisen kokemuksen mukaan usein tulkinnallinen ja myös teosten käyttäjille vaikeasti ymmärrettävä. Tämän toisarvoisen käytön periaatteen ulottaminen kaikkiin teoslajeihin aiheuttaisi tarpeetonta tulkinnallisuutta emmekä usko että kyseisen rajoituksen säätäminen auttaisi osapuolia markkinoilla.

10.3. Pykäläkohtaiset huomiot uudesta 6a luvusta

a. TekL 55 a §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuusta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Vastustamme esitystä.

Perustelumme ovat seuraavat:

DSM direktiivin on määrä korjata arvokuiluongelma. Arvokuilu tarkoittaa sitä, että verkkosisällönjakopalvelut, kuten Youtube voivat välittää verkossa sisältöä ilman sopimusta ja maksamatta siitä sisältöjen tekijöille. Ongelma on syntynyt, kun verkkosisällönjakopalvelut ovat voineet turvautua EU:n vuoden 2001 sähkökauppadirektiivin ”suojasatama” -vastuunrajoitukseen. Passiivisten säilytyspalvelujen suojaksi tarkoitettu rajoitus koskisi siten myös sisältöjen julkaisupalveluja. Sähkökauppadirektiivin säätämisen aikaiset olosuhteet ovat myös muuttuneet.

DSM-direktiivin perusteella verkkosisällönjakopalvelut ovat vastuussa aineistosta, jota niissä julkaistaan. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että verkkosisällönjakopalvelujen on tekijänoikeudellinen toimija. Verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajan on sen vuoksi saatava lupa teosten käyttöön oikeudenhaltijoilta.

Hallituksen esityksen luonnos on direktiivin vastainen. Esitys ei säädä, että verkkosisällönjakopalvelu olisi tekijänoikeudellinen toimija. Tämä laiminlyönti ja direktiivin vastaiset ratkaisut johtaisivat siihen, että luovien alojen tekijöiden mahdollisuus määrätä teoksestaan ja saada tuloa vesitetään verkkosisällönjakopalveluiden eduksi.

Direktiivi on pantava voimaan niin kuin se on tarkoitettu. Ei ole mielekästä, että Suomesta luodaan EU:ssa erillinen saareke, jossa on luovien tekijöiden kannalta vahingollista lainsäädäntöä.

Kuvasto on Luovan alan tekijät ja yrittäjät Lyhdyn sekä Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskuksen TTVK ry:n jäsen. Yksityiskohtaisten kommenttien osalta viittaamme niiden lausuntoihin tätä asiakokonaisuutta koskien.

b. Ehdotetussa 55 b §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan tiedonantovelvoitteesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

c. Ehdotetussa 55 c §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta estää yleisön pääsy aineistoon. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

d. Ehdotetussa 55 d §:ssä säädettäisiin kiellosta esittää perusteettomia poistovaatimuksia. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

e. Ehdotetussa 55 e §:ssä säädettäisiin sisällön tuottajalle annettavasta ilmoituksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

f. Ehdotetussa 55 f §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta tarjota keinoja erimielisyyksien selvittelyyn palvelussa. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

g. Ehdotetussa 55 g §:ssä säädettäisiin palauttamispyyntöä. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

h. Ehdotetussa 55 h §:ssä säädettäisiin tekijänoikeusriitalautakunnasta. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

i. Ehdotetussa 55 i §:ssä säädettäisiin asian käsittelystä tekijänoikeusriitalautakunnassa. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

j. Ehdotetussa 55 j §:ssä säädettäisiin tekijänoikeusriitalautakunnan ratkaisujen julkisuudesta. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

k. Ehdotetussa 55 k §:ssä säädettäisiin hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

I. Ehdotetussa 55 l §:ssä säädettäisiin hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

m. Ehdotetussa 55 m §:ssä säädettäisiin riitojen käsittelyä koskevista sopimusehdoista. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

11.1. Neuvottelumekanismi (13 artikla)

DSM-direktiivin 13 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava mahdollisuus saada apua puolueettomalta elimeltä tai sovittelijalta sopimusneuvotteluissa audiovisuaalisten teosten saattamiseksi yleisön saataviin tilausvideopalveluissa. Valmistelussa on arvioitu, että lainsäädäntömme ei aseta esteitä sille, että osapuolet, joilla on lisensiointiin liittyviä vaikeuksia, voivat saada apua sopimukseen pääsemiseksi, esimerkiksi sovittelijoilta asianajajaliiton kautta tai Keskuskauppakamarin sovittelijoilta? Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miksi?

-

11.2. Kustantajan oikeus hyvityksiin (16 artikla)

DSM-direktiivin 16 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että kustantajalla on oikeus osuuteen siirrettyjen oikeuksien nojalla maksetuista hyvityksistä. Tekijänoikeuslain 19 §:n mukaan tekijä ei voi luovuttaa toiselle oikeuttaan lainauskorvaukseen, eikä oikeus lainauskorvaukseen siirry kustantajalle kustannussopimuksen nojalla. Vastaavasti tekijänoikeuslain 26 a §:ssä säädettyä hyvitystä yksityisestä kopiointista maksetaan vain alkuperäisille oikeudenhaltijoille, eikä hyvitykseen ole subjektiivista oikeutta. Valokopiointia koskevan tekijänoikeuden rajoituksen nojalla kerättävät korvaukset maksetaan käytännössä yhteishallinnointiorganisaation tilityssäntöjen perusteella, mikä mahdollistaa myös korvausten maksamisen kustantajille. Valmistelussa nykytilannetta ei ole pidetty tarpeellisena muuttaa. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miksi?

-

11.3. Vaihtoehtoinen riitojenratkaisumenettely (DSM-direktiivin 21 artikla)

DSM-direktiivin vaihtoehtoista riitojenratkaisumenettelyä koskevan 21 artiklan osalta ei ehdoteta muutoksia voimassaolevaan tekijänoikeussääntelyyn. Valmistelussa on katsottu, että nykyinen lainsäädäntö ei aseta esteitä vapaaehtoisten vaihtoehtoisten riidanratkaisumenetelmien käytölle ja sille,

että tekijä tai esittävä taiteilija voisi valtuuttaa esimerkiksi tekijöitä tai esittäviä taiteilijoita edustavan organisaation toimimaan puolestaan myös vapaaehtoisessa vaihtoehtoisessa riidanratkaisussa, kuten välimiesmenettelyssä tai sovittelussa. Yhdyttekö tähän näkemykseen? Jos ette, miksi?

-

12.1. Kuvailu tekijänoikeusjärjestelmän yleisestä merkityksestä

Esityksen vaikutusarvioinnissa (luku 4.2.) on kuvailtu tekijänoikeusjärjestelmän merkitystä yleisesti. Kuvailuun ei ole lisätty sellaista taustatietoa, joka ilmenee jo HE-luonnoksen 1 ja 2 luvusta, joissa kuvaillaan direktiivien sisältöä ja kansallista sääntelytarvetta. Kuvailuun on sisällytetty tekijänoikeusjärjestelmän kansantaloudellista merkitystä, tekijänoikeuden merkitystä luovien alojen ammattilaisten ja luovien alojen yritysten kannalta, sekä laajemmin osana yhteiskunnan tiedonvälitystä ja innovaatioiden edistämistä. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

12.2. Ehdotusten vaikutukset asiaryhmittäin

a. Tekijänoikeuden rajoituksia ja sopimuslisenssiä koskevat ehdotukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

b. Sopimusehtojen sääntelyyn (tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden asema sopimussuhteissa) liittyvien muutosten vaikutukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

c. Tekijänoikeuden lähioikeuksiin ehdotettujen muutosten pääasialliset vaikutukset (esittävien taiteilijoiden suojan laajentaminen, lehtikustantajan lähioikeus). Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

d. Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuuta koskevan sääntelyn vaikutukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

13. Kysymyksiä perusoikeusarvioinnista

HE-luonnoksen 12 luvussa esitystä arvioidaan perusoikeuksien toteutumisen ja lainsäätämisyjärjestyksen kannalta. Onko analyysissä puutteita, esimerkiksi puuttuuko sellaista perustuslakivaliokunnan tai EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä, joka olisi asian arvioimisessa tarpeen ottaa huomioon? Jos puuttuu, mitä tulisi lisätä?

Perusoikeuksien välinen tasapaino ei mielestämme esityksissä monin kohdin toteudu.

Olemme yllä esittäneet tasapainoisempia ratkaisuja.

Taustaksi haluamme tuoda esiin seuraavaa:

Tekijänoikeus on perustuslain 15 §:ssä turvattu omaisuuden suojaan nauttiva varallisuusarvoinen immateriaalioikeus (Tämä on kirjattu esimerkiksi perustuslakivaliokunnan lausuntoon 7/2005). Tekijän moraalisisilla oikeuksilla on liittymäkohtia perustuslain 10 §:ssä turvattuun kunnian suojaan, 7 §:ään sisältyviin tahdonvapauteen ja itsemääräämisoikeuteen sekä perustuslain 16 §:ssä turvattuihin sivistyksellisiin oikeuksiin (PeVL 28/2004 vp. s.4)

Perusoikeuksien ja tekijänoikeuden rajoitussäännösten välistä suhdetta on tarkasteltava siitä näkökulmasta, mikä merkitys rajoitussäännöksillä on perusoikeuksien toteutumisen kannalta. Toiseksi on tarkasteltava sitä, miten tekijänoikeutta perustuslaissa turvattuna omaisuutena ja elinkeinovapauden kohteena tasapainotetaan muiden perusoikeuksien kanssa. (HE 28/2004, s. 141). Rajoitussäännösten soveltaminen digitaalisessa ympäristössä voi muodostua kohtuuttoman laajaksi rajoitukseksi. Tämä vahvistetaan tietoyhteiskuntadirektiivin johdantokappaleessa 44: ”Jäsenvaltioiden säätäessä näistä poikkeuksista tai rajoituksista olisi erityisesti otettava huomioon lisääntynyt taloudellinen vaikutus, joka tällaisilla poikkeuksilla tai rajoituksilla voi olla uudessa sähköisessä ympäristössä. Tämän vuoksi tiettyjen poikkeusten tai rajoitusten soveltamisalan on ehkä oltava entistäkin rajoitetumpi silloin, kun kyse on tekijänoikeudella suojattujen teosten tai muun aineiston tietyistä uusista käyttötavoista.” Nykyisessä mediaympäristössä tämä näkökulma korostuu perusoikeuspunninnassa ja rajoituksia säädettäessä.

Useissa DSM-direktiivin vaatimissa asioissa tasapainon voi saavuttaa hyödyntämällä käyttäjien ja oikeudenhaltijoiden välisen tasapainon hallitsemiseksi alun alkaen säädettyjä sopimuslisenssijärjestelyjä. Sopimuslisenssisäännöksen säätäminen on lähtökohtaisesti mahdollista myös sellaisissa tilanteissa, joissa direktiivi ei salli tekijän yksinoikeuden rajoittamista.

EUn tuomioistuinkäytännöstä on syytä huomata erityisesti tuomio 29.1.2008 (Productores de Música de España (Promusicae) v. Telefónica de España SAU, C-275/06, ECLI:EU:C:2008:54) jossa todetaan, että jäsenvaltioiden on pannessaan direktiivejä täytäntöön huolehdittava, että ne nojautuvat sellaiseen direktiivien tulkintaan, jolla voidaan varmistaa yhteisön oikeusjärjestyksessä suojattujen eri perusoikeuksien välinen asianmukainen tasapaino.

Perusoikeusanalyysissä on olennaista tunnistaa lopulta myös yleinen kysymys inhimillisen lainsäätäjän ja lainkäyttäjän sekä näiden tekemien päätöksiensä täytäntöönpanijan toimivallan rajoista (Tuori: Kriittinen oikeuspositivismi 2000. s. 234). Perustuslaissa vahvistetut perusoikeudet ja ihmisoikeussopimuksissa vahvistetut ihmisoikeudet asettavat pidäkkeitä lainsäätäjän ja muiden valtioelinten toimivallalle (Tuori s. 247). Myös nyt käsillä olevaa HE-luonnosta on aiheellista arvioida tätä oikeuden itserajoituksen periaatetta vasten.

14. Muut yksityiskohdat, joista haluatte lausua

Onko esityksessä muita yksityiskohtia, joita haluatte kommentoida, kuten siirtymäsäännökset, lakien voimaantulo, lain seuranta ja toimeenpano tai jotain muuta vastaavaa?

Yhteenvedo keskeisistä huomioista

Tässä voitte halutessanne esittää lyhyen yhteenvedon lausuntonne keskeisistä huomioista ja kannanotoista.

-

Nilsson Tommi
Kuvasto ry